

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. האונאה פחות משתות נקנה מקח יותר משתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה
1
- ב. המקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות למאה יותר מכאן מגלגלין
עליו את הכל ... כבא ליטע מתחלה דמי.....2
- ג. המוכר חבית יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דכולא חד חמרא הוא...3
- ד. מרתף של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין וא"ל למקפה נותן
לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה מרתף זה של יין ולא א"ל למקפה נותן לו
יין הנמכר בחנות ... מרתף של יין ולא א"ל למקפה ... מקבל.....4
- ה. על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו אומר שהכל נהיה
בדברו 5

דף עה.

א. האונאה פחות משתות נקנה מקח יותר משתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. וב"מ דף מט: נ. שאסור¹ להונות
לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר בין במקחו כלומר לקנות
ממנו בפחות שוויו, בין בממכרו למכור לו ביותר משוויו, ואיזה מהם שאינה
את חבירו בין לוקח בין מוכר עובר בלאו, דכתיב (ויקרא כה פסוק יד) וְכִי
תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תּוֹנֶנּוּ אִישׁ אֶת אָחִיו. אולם
אין לוקין על לאו זה אפילו עבר עליו במזיד והתראה, משום שניתן להשבון
שהוא בכלל השב תשיב דגזילה שהייב להחזירו וכל לאו שניתן להשבון אין
לוקין עליו שהשבתו עושה כאילו לא עבר עליו ואין כאן מלקות.

¹ שו"ע ה"מ רכז א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

והמאנה את חבריו במקח², בין שנתאנה מוכר ובין שנתאנה לוקח, שיערו חז"ל שאם האונאה היא פחות משתות הרי זה מחילה³ ואינו חייב להחזיר, היתה האונאה שתות בצמצום, חייב להחזיר כל האונאה⁴, אבל אינם יכולים⁵ לבטל⁶ המקח⁷, באונאה יותר משתות המקח בטל.

ב. המקבל שדה מחברו ליטע הרי זה מקבל עליו עשר בוריות

למאה יותר מכאן מגלגלין עליו את הכל ... כבא ליטע

מתחלה דמי

המקבל שדה⁸ מחברו ליטע כשיעור שיכולים ליטע באותו השדה כגון שנוטעים הרבה לבית סאה, י"א⁹ שבעל השדה מקבל עליו עשר בוריות לסאה שאם יש עשרה אילנות שאין עושין פירות לא יצטרך המקבל ליטע אחרים תחתיהן, שכך דרכם של האילנות להיות בהן כל כך בוריות ומחיל,

² שו"ע ונו"כ שם ג וכתב הסמ"ע שאפילו המתאנה מוחזק במעות וטוען שלא מחל אין שומעין לו
³ בערוה"ש סעיף ב כתב לחדש שלא אמרו בפחות משתות הוי מחילה אלא בסחורות שאין להם קביעת מקח בצמצום, אבל דבר שכל בעלי הנויות מוכרים בשוה, כמו לחם וקמח ומלח וכיוצא בזה, אף בפחות משתות לא הוי מחילה, וכעין זה כתב בסעיף ז, ובזמננו מצוי הדבר בדברים שיש פיקוח על מחירם, ומדבריו משמע שלא דוקא אלה, אלא כל שיודע המתאנה אינו בכלל מחילה, וצ"ע בחידוש זה. פתחי הושן חלק ה פרק יא הערה ב

⁴ ולא אמרינן שיחזיר רק הפרוטה המשלימה לשתות, והשאר יהא בדין מחילה, שו"ע וסמ"ע שם. ודין החזרת אונאה נראה מדברי הלבוש והב"ח שהוא בכלל גזילה, וכ"כ בפנ"י בפ' הוהב, ובנה"מ סימן רכז ס"ק יט קרי ליה ניתק לעשה דהשבה, ונראה דפשיטא ליה שהוא בכלל והשיב את הגזילה, והאדר"ת (בקונטרס את דבר המשפט, נדפס בסוף טור חו"מ הוצאת אל המקורות) נראה דלא פסיקא ליה שחיוב השבת אונאה הוא מדין גזל

⁵ ומבואר בפוסקים שאין המוכר יכול לומר לא נתרציתי למכור בפחות, ויהא המקח בטל, עיי' חידושי הגר"ח פט"ו מה' מכירה ה"א.

⁶ אם לא משך הלוקח את החפץ אלא בקנין מעות ורוצה המתאנה לחזור, כתב הב"ח בסימן רכז שא"צ לקבל מי שפרע, אבל אם המאנה רוצה לחזור מקבל מי שפרע, והש"ך בסימן רד סק"ב סובר דכיון שנקנה המקח מדינא, הרי הוא לענין מי שפרע כמשיכה וכל החזור מקבל מי שפרע.

⁷ שו"ע ונו"כ שם ב

⁸ שו"ע ונו"כ של א

⁹ כן היא גירסת הרמב"ם בפ"ח דשכירות דין י"א, וכתב שם המגיד משנה דכן היתה גירסת רבו אבן מגא"ש בגמרא ושכתב בפירושו ז"ל, פירוש, מקבל עליו עשר שורות מבוריות לסאה, אי נמי י"ל עשר נטיות מבוריות, עכ"ל המגיד משנה. והמחבר כתב כלשון הגמרא והרמב"ם על פי גירסתם. וצ"ל דכתבו כן לפי דרך בני אדם הנוטעים יותר מי' לבית סאה, דאל"כ קשה איך יקבל עליו בהיותם כולם בוריות ולא ישאר בידו כלום. סמ"ע א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן שדה עשוי שורות שורות, וקאמר דאף אם בעשרה שורות מהשדה לבית סאה לא נטע ולא זרע בהן כלום אלא הניחם בורות, צריך הבע"ה לקבלן עליו. ויש אומרים¹⁰ שקבל עשר למאה, ואם יש בהן יותר על זה כגון י"א לסאה, ולי"א למאה. מגלגלין עליו את הכל, שיטע כל הי"א אילנות תחתיהם שאין כאן מחילה כלל¹¹.

ג. המוכר חבית יין לחברו נותן לו יין שכולו יפה שאני חבית דנולא חד חמרא הוא

המוכר חבית אחת של יין לחבירו¹², אם אמר לו חבית של יין אני מוכר לך סתם ולא אמר זה, בין אמר למקפה כלומר יין לצורך להטעים מאכל וליתן לתוך התבשיל אני מוכר לך, ויין כזה צריך להיות טוב שלא יתקלקל בעמידתו זמן מרובה, בין לא אמר למקפה נותן לו יין שכולו יפה¹³, אפילו אם התנה שיתן לו מעט מעט כשימכרנו בחנות ונמצא שאינו נותן לו מחד חבית, שמכיון שהזכיר לו חבית משמע שיתן לו יין הראוי ליתן בחבית אחת.

דף עה:

¹⁰ הטור [סעיף א'] כתב ז"ל, מקבל עליו עשרה אילנות בורין למאה. וכן היא גירסת רשב"ם בנמרא בפרק המוכר פירות [שם ד"ה המקבל], וכתב ז"ל, פועל שמקבל עליו ליטע כל שדה חבירו כשיעור שיכולין ליטע כגון ממטע עשרה לבית סאה, מקבל בעל השדה י בורות למאה, אם יש עשרה אילנות שאין עושין פירות לא יצטרך מקבל ליטע אחרים תחתיהן, דאורחיהו דאילנות להיות בהן בורות ומחיל, יתר מכאן כגון י"א למאה, מגלגלין עליו את הכל ויטע לו י"א תחתיהן דהשתא ליכא מחילה כלל, עכ"ל. סמ"ע שם

¹¹ דכל דבר שאין רגיל להיות, אמרינן דמחמת דפשע בהן נעשה כן, ומדפשע מגלגלין עליו את הכל ואמרינן דכולן נעשו בורות בפשיעתו. סמ"ע שם ב

¹² שו"ע ונו"כ רל ב

¹³ אף על גב דבמרתף כה"ג מקבל עליו עשר קוססות למאה, כמו שיבואר להלן בעזה"י, הכא חבית יין מחד חמרא משמע לא מקבל עליו מידי, ואי אפשר לומר דבחד חבית יהיה ט' חלקים יין טוב והעשירי התחיל להשתנות. ובטור [שם] מסיים בזה וכתב ז"ל, ואפילו התנה שיתן לו מעט מעט כשימכרנו בחנות [פירוש, נמצא דאינו נותן לו מחד חבית], אפילו הכי לא אמרינן שיתן לו חלק העשירי שהתחיל קצת להשתנות, דכיון דהזכיר לו חבית, משמע יין הראוי להיות בחבית אחת, עכ"ל. סמ"ע ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ד. מרתף של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה מרתף זה של יין וא"ל למקפה נותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות למאה מרתף זה של יין ולא א"ל למקפה נותן לו יין הנמכר בחנות ... מרתף של יין ולא א"ל למקפה ... מקבל

האומר¹⁴ לחבירו מרתף של יין אני מוכר לך למקפה, כלומר יין לצורך להטעים מאכל וליתן לתוך התבשיל אני מוכר לך, ויין כזה צריך להיות טוב שלא יתקלקל בעמידתו זמן מרובה, כיון שמסתפקין ממנו מעט מעט¹⁵, נותן לו יין שכולו יפה וראוי לתבשיל.

והוא הדין שאם אמר לו בפירוש שלקחו לשתותו מעט מעט הוי כאילו אמר ליה למקפה, שכיון שרוצה ליקח ממנו מעט מעט צריך להיות יין טוב שיתקיים בשלוקחים ממנו מעט מעט, שכשאינן היין טוב דרכו להשתנות אם אין החבית מלא על כל גדותיו.

אבל אם אמר מרתף של יין אני מוכר לך סתם ולא אמר למקפה, אין צריך להיות כולו יפה אלא כסתם יין, שגם אם יש עשר קוססות כלומר עשר קנקנים של יין רע שכבר התחיל קצת להשתנות בכל מאה¹⁶, הרי מוחל על זה שכן הדרך במרתף יין.

וכן אם אמר לו מרתף זה¹⁷ של יין אני מוכר לך למקפה, או שאמר מרתף זה אני מוכר לך למקפה ולא אמר יין, אף על גב שאמר למקפה כיון שאומר זה משמע למעוטי, כלומר זה כמו שהוא שאינו טוב כמו שאר מקפה, לפיכך מסתמא מקבל עליו הלוקח י' קנקנים קוססות בכל ק', יתר על זה לא יקבל שאין דרך לקבל יותר.

¹⁴ שו"ע ונו"כ רל ב

¹⁵ ובפרט כשכבר התחילו להסתפק ממנו והחבית אינה מלאה

¹⁶ כן היה ידוע לחז"ל, שעל הרוב בק' קנקנים רגיל להיות י' שכבר התחילו להשתנות. סמ"ע ד

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם אמר ליה מרתף¹⁸ זה של יין אני מוכר לך, וכן בחביות שאומר לו חבית זה של יין אני מוכר לך, כיון שאמר זה משמע שאינו טוב כמו שאר מרתף או שאר חבית, ונותן לו יין הנמכר בחנות שהוא בינוני שהתחיל קצת להחמיץ¹⁹, לא רע ולא טוב.

ואם אמר²⁰ לו מרתף זה אני מוכר לך, משמע כמו שהוא ואפילו כולו חומץ הגיעו.

ה. על הפת שעפשה ועל היין שהקרים ועל תבשיל שעברה צורתו אומר שהכל נהיה בדברו

כבר התבאר במסכת ברכות דף מ: שעל דברים²¹ שמקולקלים קצת אך ראויים לאכילה²² תיקנו לברך שהכל כגון פת שעפשה, ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל, קצת.

ובכלל זה כל פרי וירק²³ ותבשיל שנתקלקל לגריעותא הן מחמת רקבון או עיפוש, והן מחמת ריבוי מלח ותבלינים, עד שהגיע למצב שבני אדם נמנעים מלאכול לכתחילה פרי או ירק ותבשיל זה מחמת טעמו הגרוע, נשתנה ברכתו לשהכל ובורא נפשות²⁴.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁹ סמ"ע ח

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ד

²¹ שו"ע ונו"כ או"ח רד א

²² דאלו נתקלקל לגמרי ולא חזי לאכילת אדם אין מברכין עליו כלל מ"ב שם א

²³ כמבואר בשו"ע הרב ב

²⁴ ואם חזר ותיקן מאכל זה ונעשה טעמו משובח וראוי לכתחילה לאכילה, וכגון פירות שנרקבו קצת ואנשים נמנעים מלאכול כמות שהן, ובישלם ועשה מהם ליפתן (קומפוט) ושוב ראוי לאכילה היטב, מברכין עליהן ברכתן הראויה, וכן כל כיוצא"ז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ויש שמסתפק²⁵ לענין פת שעפשה אם יברך ברכת המזון, אולם יש שכתבו²⁶ שמברך בורא נפשות, כיון שאינו לחם ואינו בגדר שבת ארץ ישראל שיהיה ראוי לברך עליו ברהמ"ז, ואין חייבים עליו נטילת ידים²⁷.

אם יש בפת²⁸ חלקים שלא נתעפשו מברך עליהם המוציא, ושוב נפטר כל הפת, וגם חייב בנט"י וברהמ"ז אם יש בחלקים שלא נתעפשו שיעור אכילה של כזית בכדי אכילת פרס.

²⁵ בביה"ל (ד"ה ופת שעפשה)

²⁶ ברכת הבית שער ז' סעי' ל"ה, קצוה"ש סי' נ' סק"ב, שו"ת שבה"ל ח"ה סי' קס"ו.

²⁷ ועיין קצוה"ש שם שאף בדיעבד אם בירך עליו המוציא לא יצא, אבל בירך בומ"מ יצא בדיעבד.

²⁸ שעה"צ (סק"א)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

